

OJAU - rechtskundig advies, Binckhorstlaan 36-C348, 2516 BE, 's Gravenhage, Tel:085-0654622, Whatsapp: 06-4575882, E-mail: info@ojau.nl, KvK: 67475698, Rek.nr: NL03 KNAB 0255 664303

Onderdeel IV

Zoekbehoefte in beeld

Om het ministerie van Justitie en Veiligheid een beter beeld te geven van wat er leeft bij geadopteerden rondom hun adoptie, hebben 105 geadopteerden hun ervaringsverhaal ingezonden, inhoudende een beschrijving van hoe zij hun zoektocht (hebben) ervaren en wat het met ze doet dat nu bevestigd is dat de Nederlandse overheid haar zorgplicht niet is nagekomen in adoptieprocedures van kinderen uit het buitenland. De meeste ervaringsverhalen komen van geadopteerden uit Indonesië, in navolging op de schriftelijke aansprakelijkstelling van stichting Mijn Roots in 2017/2018.

Ondanks de erkenning van de misstanden en de excuses die zijn gemaakt, vindt een grote groep geadopteerden dat er ook een financiële tegemoetkoming in de kosten voor een zoektocht naar biologische familieleden in het land van herkomst moet komen. Niet alleen geadopteerden uit Indonesië, ook geadopteerden uit andere landen delen deze visie.

Het gaat niet alleen om het zoeken naar biologische familieleden en meer te weten komen over de cultuur van het herkomstland, die ontstaat vanuit een intrinsieke motivatie om te willen weten waar je vandaan komt, maar ook is belangrijk om te achterhalen wat er (werkelijk) is gebeurd rondom de adoptie. Het gaat dan over het verloop vanaf het moment dat de biologische moeder en het kind van elkaar zijn gescheiden - om welke échte reden en onder welke omstandigheden het kind in een kindertehuis is beland, en of de adoptie van het kind daadwerkelijk gewild was - tot aan de adoptie van het kind zelf. Kortom, hetgeen buiten de rechtstreekse waarneming van de overheid bleef, met als gevolg ongeregelheden die konden plaatsvinden en niet meer teruggedraaid kunnen worden.

Veel geadopteerden kunnen moeilijk bewijzen wat er precies (wel of niet) fout is gegaan in de procedure in en rondom hun adoptie. Ze hebben hun (terechte) vermoedens, maar het blijft een puzzel waar vele puzzelstukjes van missen.

Uit het feit dat zoveel geadopteerden in een kort tijdsbestek hun verhaal hebben gedeeld, blijkt dus wel dat geadopteerden het ontzettend belangrijk vinden dat ze worden gehoord, dat de complexiteit van deze kwestie wordt onderkend en dat zij door de Nederlandse overheid worden gesteund. Een enkele verwijzing naar het rapport van de Commissie Onderzoek Interlandelijke Adopties (COIA) zou voldoende kunnen zijn, maar het gaat om de ervaringsverhalen die schuilen achter de harde conclusies in dit rapport. Ze illustreren hoe een geadopteerde zijn of haar zoektocht heeft aangepakt, wat zo'n zoektocht kan inhouden, eventueel met een toelichting over wat het op emotioneel vlak met de geadopteerde doet of heeft gedaan. Enkeligen hebben hun verhaal ondersteund met documenten uit bijv. hun adoptiedossier of video's over hun zoektocht. Ook laten enkele ervaringsverhalen zien wat een geadopteerde juist tegenhoudt om te zoeken, bijvoorbeeld door gebrek aan financiële ruimte hiertoe.

Het zijn ervaringsverhalen van geadopteerden die:

1. hebben gezocht en gevonden, en tot de ontdekking zijn gekomen dat ze niet onrechtmatig aan hun ouders zijn onttrokken¹.
2. hebben gezocht en gevonden, en tot de ontdekking zijn gekomen dat ze wel onrechtmatig aan hun ouders zijn onttrokken.
3. nog steeds bezig zijn met een zoektocht maar tot op heden op niets zijn uitgelopen, onder andere door vals opgemaakte documenten of een onvolledig dossier.
4. niet de mogelijkheid hebben om (verder) te zoeken vanwege financiële ontoereikendheid.
5. alleen een DNA-onderzoek hebben gedaan en momenteel wachten op een eventuele match in een internationale DNA database².
6. die geen behoefte hebben om te zoeken maar wel vinden dat iedere geadopteerde daar de mogelijkheid toe krijgt.
7. nog niet hebben gezocht om andere redenen.

Gelukkig zijn er 'succes verhalen', die anderen weer kunnen motiveren om een zoektocht niet op te geven. Enkele geadopteerden geven aan opgelucht te zijn over het feit dat hun biologische moeder echt het allerbeste wilde voor hen, dat ze niet onrechtmatig aan haar zijn onttrokken en dat het afstaan ter adoptie daadwerkelijk gewild was. Het is voor veel geadopteerden belangrijk om die aspecten te achterhalen. Niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de biologische ouders die afhankelijk zijn van onder andere de mogelijkheden van de geadopteerden om naar hen te zoeken. Sommige geadopteerden hebben er nu nog geen behoefte aan om te zoeken en weten niet of ze op enig moment de behoefte wel zullen krijgen. De zoekbehoefte is intrinsiek aanwezig, het verschilt echter per persoon of en wanneer hier gehoor aan wordt gegeven. Dit kan zelfs nog op 80-jarige leeftijd geschieden. Niettemin vinden alle geadopteerden die hun ervaringsverhaal hebben gedeeld het belangrijk dat iedereen met zoekbehoefte hierin effectief wordt gefaciliteerd door de Nederlandse overheid. Ze gunnen alle geadopteerden die daar de behoefte aan hebben de mogelijkheid om te kunnen zoeken naar de achtergrond van hun adoptie.

=> Niet alleen ten behoeve van contactherstel met hun biologische ouders, maar ook ten behoeve van waarheidsvinding en omdat het belangrijk is voor iemands (verdere) persoonlijke ontwikkeling, en voor eventueel identiteitsherstel.

CBS onderzoek geadopteerde volwassenen

De ervaringsverhalen kunnen gelezen worden ter aanvulling op de uitkomsten van het CBS onderzoek Interlandelijke adoptie in Nederland, Leefsituatie, welzijn en zoekgedrag van geadopteerde volwassenen, publicatiedatum 8-2-2021³, dat op verzoek van de COAI is uitgevoerd. Een van de doelen van het CBS onderzoek was om te kijken in hoeverre het beeld dat naar voren kwam uit gesprekken die de Commissie met geadopteerde personen voerde, bij een grote(re) groep geadopteerden leeft.

Volgens de resultaten is de helft van de geadopteerde volwassenen zelf op zoek gegaan naar meer informatie over hun adoptie en achtergrond (51%). Van de personen die dit niet gedaan hebben geeft 35% aan (misschien of zeker) wel op zoek te gaan in de toekomst. Conclusie: de meeste geadopteerde personen gingen of gaan dus op zoek naar meer informatie over hun adoptie en achtergrond.

¹ Overigens zijn er ook geadopteerden die andere familieleden hebben gevonden dan de biologische ouders zelf, die bijvoorbeeld al waren overleden. Ook het vinden van andere familieleden kan waardevol zijn.

² Veel geadopteerden beschikken slechts over summere gegevens over hun adoptie en zoeken is daardoor bijna niet mogelijk. Ze zijn aangewezen op het wachten op een DNA match.

³ CBS onderzoek 8-2-2021, [\[Link\]](#)

De meest voorkomende redenen waarom mensen zelf op zoek zijn gegaan, zijn als volgt: meer willen weten over waar men vandaan komt (82%), over de biologische familie (69%), of ze op familie lijken qua uiterlijk en karakter (61%) en of men broers of zussen heeft (56%).

Bij 2/3e van de geadopteerde personen die op zoek is gegaan naar informatie over hun achtergrond blijkt dat er informatie niet juist is zoals de geboorteakte of de naam van de biologische moeder/vader. Ruim 72% van de geadopteerden waar informatie over hun achtergrond niet juist bleek te zijn, geeft aan dat de adoptieouders niet hebben geweten dat bepaalde documenten niet juist zijn.

Zevenenvijftig procent van de geadopteerden vindt dat de Nederlandse overheid meer hulp moet bieden bij het achterhalen van de afkomst tegenover 41% van de niet-geadopteerde personen.

Verder vindt zowel 82% van de geadopteerde volwassenen als niet-geadopteerde volwassenen dat een persoon altijd zijn/haar achtergrond moet kunnen achterhalen.

Ik verwijs naar de tabellen 4.1.2, 'Percentage dat het eens of oneens is met de stelling: 'Een persoon moet altijd zijn of haar achtergrond kunnen achterhalen', en 4.1.5, 'Percentage dat het eens of oneens is met de stelling: 'De Nederlandse overheid moet meer hulp bieden bij het achterhalen van de afkomst van geadopteerden' (bron; CBS⁴).

Ook wordt gesteld dat de overheid de plicht heeft geadopteerden financieel te ondersteunen bij deze zoektocht⁵. Onder andere hierin zou het Ministerie van Justitie van Veiligheid aanleiding moeten zien voor een financiële regeling (fonds) voor geadopteerden die behoefte hebben om hun afstamming te achterhalen⁶, dan wel die de mogelijkheid tot identiteitsherstel overwegen (wijziging geboortedata, e.d.).

Twee elementen

Geadopteerden met zoekbehoefte willen weten waar ze vandaan komen en achterhalen wat er rondom hun adoptie is gebeurd. Hier zitten twee belangrijke elementen in die van belang zijn.

1. Waarheidsvinding
2. Identiteitsherstel

Hieronder worden enkele voorbeelden geschetst.

Waarheidsvinding

Een zoektocht opstarten om het waarheidsgehalte van de informatie in het dossier te kunnen controleren, is een belangrijk aspect van een zoektocht. Het Fiom voert sinds 2016 geen zoektochten meer uit voor geadopteerden in Indonesië omdat daar de kennis en expertise niet aanwezig was. De lopende dossiers werden overgedragen aan stichting Mijn Roots, de belangenorganisaties voor geadopteerden uit Indonesië⁷ en die het hele adoptienetwerk in Indonesië in kaart heeft gebracht met daarbij de kanalen die via Nederland liepen.

⁴ Interlandelijke adoptie in Nederland, samenvatting, 'Houding tegenover adoptie', CBS, 8-2-2021 [\[Link\]](#)

⁵ Interlandelijke adoptie in Nederland, "Samenvatting, onder kopje Zoektocht naar meer informatie over adoptie en achtergrond", CBS, 8-2-2021 [\[Link\]](#)

⁶ Of er misstanden hebben plaatsgevonden in zijn of haar adoptie, is niet van belang. Aangezien veel geadopteerden daar pas kunnen achter komen als zij de biologische familie hebben teruggevonden, of andere documenten tot hun beschikking hebben gekregen waaruit dat blijkt.

⁷ Stichting Mijn Roots [\[Link\]](#)

Voor een aantal geadopteerden heeft stichting Mijn Roots wel informatie kunnen achterhalen daar waar het Fiom was vastgelopen, juist door het veld (Indonesië) in te gaan. Overigens betekent dit niet altijd prettige informatie, want er zijn ook geadopteerden die slecht nieuws krijgen. Zoals de bevestiging dat de informatie in hun adoptiedossier niet klopt, en een nadere zoektocht daardoor hoogstwaarschijnlijk moeizaam zal verlopen, juist omdat er gezocht moet worden op basis van informatie die niet overeenkomt met de werkelijkheid. Stichting Mijn Roots heeft voor enkele geadopteerden de vrouw teruggevonden die vermeld stond als zijnde moeder, terwijl dan na een DNA-onderzoek bleek dat het niet de moeder was. Als voorbeeld verwijs ik naar de video met onder andere een interview van Tamara Smit⁸, geadopteerd uit Indonesië. Ook heeft zij haar ervaringsverhaal bijgevoegd⁹. Er zijn nog meer van dergelijke ervaringsverhalen bijgevoegd, maar ook zijn die elders te vinden, zoals in de media¹⁰. Er zijn ook geadopteerden die via het televisieprogramma Spoorloos hun biologische ouders hebben gevonden. Nadat zij op enig moment toch via stichting Mijn Roots nader onderzoek lieten verrichten, bleek achteraf, en soms jaren later, dat het helemaal niet om de biologische ouders ging.

Het zoeken naar biologische familieleden of andere afstammingsgegevens is dus niet alleen vanwege contactherstel. Het is een onderdeel van waar het om gaat: het vinden van de waarheid. Het gaat in bepaalde gevallen om het oplossen van misdrijven.

Identiteitsherstel

Ook identiteitsherstel is een belangrijk element. Het zoeken naar de waarheid draagt bij aan de ontwikkeling van iemands identiteit, maar ook is het belangrijk om eventuele identiteitsgegevens te herstellen. Er zijn geadopteerden die kosten hebben moeten maken hiervoor. Zoals Yanien Veenendaal¹¹ bij wie meerdere geboortedata in haar adoptiedossier staan vermeld. Zij heeft haar biologische moeder teruggevonden en heeft haar ware geboortedatum kunnen vaststellen. Daarna heeft ze in Nederland een complexe en kostbare (juridische) procedure moeten doorlopen voor een wijziging naar de échte geboortedatum. Yanien is ontvoerd toen ze tien jaar oud was¹². Zij heeft als kind een extreem emotionele ervaring ondergaan, als gevolg van gebrek aan overzicht en controle in een frauduleus adoptiesysteem. Zij kon zich niet verweren, terwijl ze destijds de (rechts)bescherming waar een kind recht op heeft, zo nodig had.

Het houdt nogal wat in om identiteitsgegevens te herstellen. Niettemin is identiteitsherstel belangrijk, niet alleen vanwege het emotionele aspect maar ook vanuit medisch perspectief kan het van belang zijn wat iemands ware leeftijd is. Het scheelt nogal als iemand twee of zelfs vier jaar ouder is dan op de geboorteakte staat vermeld.

Het is onwenselijk dat een geadopteerde een zeer complexe en kostbare procedure moet doorlopen om bepaalde identiteitsgegevens die eerder zijn vervalst ten behoeve van adoptie, te herstellen¹³.

Ter bevordering van waarheidsvinding en identiteitsherstel

Het is dus om diverse redenen belangrijk om personen die vermeld staan in adoptiedossiers terug te vinden¹⁴, zodat de geadopteerde er in ieder geval achter kan komen of bepaalde gegevens wel of niet kloppen.

⁸ Moeders verklaringen - geen toestemming voor adoptie [YouTube [Link](#), vanaf 1:14e minuut]

⁹ Verhaal 1.36, zie onderdeel V, zie onderdeel V-Ervaringsverhalen geadopteerden en kostenoverzichten.

¹⁰ Nani uit Indonesië doet onderzoek naar eigen illegale adoptie, de Wereldwijven, door A. van Valen [Link](#)

¹¹ Verhaal 1.37, zie onderdeel V, zie onderdeel V-Ervaringsverhalen geadopteerden en kostenoverzichten.

¹² Yanien uit Apeldoorn werd als kind ontvoerd voor adoptie: Ik ging kapot van verdriet, de Stentor, 24-6-2018 [Link](#)

¹³ Identiteitsherstel na adoptie, kan dat?, door D. Deijle [Link](#)

¹⁴ Ook eventuele andere familieleden, getuigen, vroedvrouwen, kindertehuizen, notarissen, artsen die de gezondheid van het kind checkten, etc. die kunnen bijdragen aan waarheidsvinding en identiteitsherstel.

Als een geadopteerde de biologische ouders in het land van herkomst wil proberen te vinden met als doel contactherstel en/of gezinshereniging, zal altijd achterhaald moeten worden of de adoptie daadwerkelijk zonder fraude, bedrog of een ander strafbaar feit is geschied. En als hiervan sprake is, dan kan de geadopteerde afhankelijk van de eventuele haalbaarheid van een (vervolg) zoektocht, er zelf voor kiezen om verder te zoeken of om het er bij te laten zitten. En voorts, als ook de ware identiteitsgegevens zijn achterhaald, moet de geadopteerde op een meer toegankelijke manier de mogelijkheid krijgen om die al dan niet te herstellen. Iedere geadopteerde heeft het recht om gedegen onderzoek te kunnen (laten) verrichten. Op basis daarvan kan hij weer verdere keuzes maken.

Het ministerie van Justitie en Veiligheid is verantwoordelijk voor het maken van wet- en regelgeving over en rondom interlandelijke adoptie. Net als dat een tegemoetkoming in de adoptiekosten aan adoptieouders kan worden verstrekt omdat de kosten voor interlandelijke adoptie fors kunnen zijn¹⁵, zou die mogelijkheid ook geboden moeten worden aan geadopteerden met zoekbehoefte ten behoeve van een zoektocht naar biologische familieleden.

Bij het onderdeel V-Ervaringsverhalen van geadopteerden treft u enkele invulformulieren met kostenopgaves aan. De opgegeven kosten variëren. Als een geadopteerde (nog) geen kosten heeft gemaakt, wil dat niet zeggen dat een zoektocht hem of haar daadwerkelijk niets heeft gekost. Ze kunnen hulp hebben gehad van personen, belangenorganisaties of televisieprogramma's die kosteloos hebben geholpen, maar op een gegeven moment is de grens van kosteloos zoeken wel bereikt. Dus mogelijk zullen die geadopteerden alsnog kosten gaan maken. De meeste geadopteerden hebben de kosten van een fysieke zoektocht (incl. teruggaan naar het land van herkomst) en/of DNA test vermeld.

Sommigen hebben ook de kosten opgegeven voor eventuele psychische- en sociale hulpverlening die zij in hun leven hebben ingeschakeld voor bijvoorbeeld traumaverwerking¹⁶. Voor een aantal geadopteerden is de immateriële schade veel groter, en die is niet in geld uit te drukken.

Draagvlak

Dankzij een actieve politieke lobby door diverse belangenorganisaties is de aandacht voor het afstammingsrecht op de politieke agenda gegroeid, en meer specifiek voor een financiële tegemoetkoming in de kosten voor geadopteerden met zoekbehoefte¹⁷. Ook heeft er in 2018 een petitie gelopen die pleitte voor een financiële tegemoetkoming in de kosten voor het achterhalen van afstammingsgegevens, inclusief fysieke zoektochten naar biologische familieleden en ten behoeve van DNA matching. De petitie is gedeeld binnen een aantal sociale media groepen waarbinnen dit onderwerp als belangrijk wordt geacht. De ondertekeningen zijn in januari 2019 overhandigd aan de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid in de Tweede Kamer¹⁸. In de periode daarna hebben enkele Tweede Kamerleden meerdere keren Kamervragen gesteld over dit onderwerp aan de Minister voor Rechtsbescherming. Recent zijn er nog enkele ter zake doende moties ingediend in de Tweede Kamer en met meerderheid van stemmen aangenomen^{19&20}.

¹⁵ Onder verantwoordelijkheid van het ministerie van J&V, het agentschap SZW is echter uitvoerder [\[Link\]](#).

¹⁶ Bijvoorbeeld: voor een kind is het een traumatische ervaring als het bewust meemaakt ontvoerd te zijn, en daarna terecht komen in een wereld die hij niet (her)kent.

¹⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2018–2019, 2018Z23263, Vragen.

¹⁸ Bijlage 4: Petitie Financiële tegemoetkoming voor geadopteerden 2018

¹⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 31 265, nr. 82., Motie van het lid Van den Berge c.s. over bezien hoe ervaringsdeskundigen die zelf zoektochten in landen van herkomst uitvoeren bij hun werk geholpen worden [\[Link\]](#).

²⁰ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 31 265, nr. 84, Motie van het lid Van Nispen c.s. over inventariseren van de behoefte aan hulp in de zoektocht naar afkomst van geadopteerden [\[Link\]](#).

Diverse belangenorganisaties hebben de misstanden aan de kaak gesteld en pleiten ieder afzonderlijk of gezamenlijk namens geadopteerden wiens belangen zij behartigen, voor een financiële tegemoetkoming in de kosten voor zoektochten²¹. Ook hebben enkele individuele geadopteerden de Staat aansprakelijk gesteld en zelfs gedagvaard²².

Kortom, er is voldoende draagvlak voor een financiële tegemoetkoming in de kosten voor geadopteerden met zoekbehoefte.

Namens belanghebbenden die zich met dit schrijven tot uw Ministerie wenden,
Dewi Deijle

(Juridisch belangenbehartiger)

²¹ Zie onderdeel III, Gezamenlijk statement belangenorganisaties.

²² ECLI:NL:RBDHA:2020:8735